

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

§. 1. Triplex sententia refellitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

in primo instanti, in quo subiectum producit, & est in actu primo ad talem emanationem; per se loquendo in illo in hanc emanationem erumpet. Dixi *per se loquendo*, quia per accidens potest aqua impediri, ne in primo instanti frigiditatem producat, vel in sequentibus conseruet, etsi per simplicem emanationem frigiditas procedat ab aqua: sic simplices emanationes explicat P. Suarez i. Metaph. dip. 18. sect. 3. num. 3. & Conimbr. licet non adeo clare, loco postea citando: quod omnes, qui rem hanc attingunt, videntur supponere.

14 Insuper difficultas, an simplex emanatio sit propriè, & strictè actio: Refertur Caietanus à nostro Suariorum suprà, n. 3. qui i. p. q. 54. art. 3. hanc emanationem dicit esse naturalem sequelam absque operatione media; non tamen explicat quid sit hæc naturalis sequela, & q. 77. art. 1. circa ad secundum similiter ait hanc emanationem esse per efficientiam sine actione media, & putat esse sententiã D. Thomæ ibid. Semel, & iterum in hac re Caietanum legi, & multa nimis subtilia, vel obscura nimis inuenio, neque sine magna opera posset illius mentem explicari censeo. Nostri Conimbr. absolute negant his emanationibus propriam actionis rationem. Ita lib. 1. de Generat. c. 9. q. 1. art. 4. ad finem, & lib. 7. Physic. c. 1. q. vnicā, art. 2. §. *Sit secunda conclusio*, &c. quod non alia ratione probant, nisi quod passionis, quæ ab anima produciuntur, non ab illa procedunt ut à causa integra, aut principalis; sed tanquam à causa minus præcipuā, ac velut instrumentum generationis, quod generans ut primaria, & præcellentior causa eiusmodi potentiarum veluti partum edit. Hæc sunt Conimbricenses verba, quorum ratione non premor.

15 Dicendum est cum P. Suarez suprà, has simplices emanationes esse propriissimè actiones, mediis quibus passionibus procedunt ab essentia, quod in aqua frigiditate per se patet, quia cum frigiditas, & quodlibet aliud esse creatum dependeat à causa necessariò habet aliquam dependentiam, per quam tale ens productum, & illius principium, quodcumque sit, produciens constituatur: quæ dependentia, efficientia dicitur, & actio; neque inter efficientiam, & actionem distinctio aliqua reperiri potest, ut falsò putauit Caietanus affirmans emanationem esse efficientiam, & non actionem: quia sicut inter efficiens, & agens nulla est formalis distinctio, ita neque inter efficientiam constituentem efficiens, & actionem constituentem agens. Posset tantum in dubium vocari: an hæc efficientia, seu passio-num emanatio ab illis distinguatur, necne? Cui respondeo emanationem primarum qualitarum ab illis distinguere: quia eadem qualitas potest produci ab hoc agente, vel non ab hoc, sed ab illo; quod signum est euidentem qualitatem non pendere per seipsam, sed per actionem interiectam à suo principio. De aliis passionibus videlicet potentia intellectiva, & volitiva posset à paritate iudicium ferri. Ego tamen qui potentias has superadditas non admitto, hæc questione non premor in passionibus; quæ de facto existunt: Ad has verò, quæ possibiles sunt respectu substantiarum diuersæ rationis ab his, quæ de facto existunt, amplissimum possibilitatis patet campus. In quo existimo dari potentias, quæ si existerent, per se ipsas dependerent ab essentia; & potentias, quæ per actionem imperfectam ab aliis dimanarent; si enim nulla est repugnantia in potentiis superadditis, neque vlla inueniatur in immediata, vel mediata dependentia harum potentiarum à suis principiis.

PUNCTUM II.

Quid sit viuens in actu primo.

§. I.

Triplex sententia refellitur.

Nonnulli ut se ab hac difficultate expedirent dixere plantas non viuere, & rationem communem viuentibus per modum actus primi in principio cognoscitui constituisse, quod reliquis viuentibus distinctis à plantis, quas ipsi inter viuentes non enumerant, & non aliis conueniunt. Quod si in Deo negetur principium cognoscitui per modum actus primi, eodem modo neganda erit in Deo vita radicalis per modum actus primi. Neque principij volitui in hac definitione meminisse oportet, quia princi-

pium volituum, vel est separabile à cognoscitui, vel non; si non potest separari, idem erit dici principium cognoscitui tantum, ac si volituum exprimeretur: semper enim ex cognitione vnus deuenimus in cognitionem aliis entitatis, quæ ab illa separari nequit. Quod si principium cognoscitui possit à volitui separari, non erit de ratione viuentis per modum actus primi principium volituum; quia substantia, in qua separatur volituum à cognoscitui, viuens constitueretur per principium cognoscitui, volitui secluso.

Hæc sententia reiicienda est ex dictis Puncto præcedenti, & Controu. 1. Punct. 2. ubi dixi negari non posse plantas propriè viuere; quam sententiam ex Scriptura, & Patribus ibi statui, à qua tantum voce tenus discedere poterit, qui concedat plantas augeri per intus sumptionem: quod genus operandi non reperitur in igne, neque in aliis agentibus, quæ inanimata dicimus, quodque sancti Patres vitam appellant, præcipuè Augustinus, cuius verba neque interpretationis umbram patiuntur, quibus non tantum docet tanquam veram sententiam, plantas viuere; sed illam ex testimoniis Scripturæ deducit; legantur illius verba relata loco citato, & aliud illustre testimonium D. Dionysij ibi adductum.

Negare non est ausus Arriaga plantas viuere: sed multus in aliorum sententiis impugnandis, conceptum non inuenit communem omnibus viuentibus, quem posset in propria sententia defendere. Quapropter disp. 2. sect. 1. subsect. 4. duplicem vitam distinguit, quamdam physicam, intentionalem aliam: Viuens vita physica illud est, quod se potest per intus sumptionem augere. Hoc genus vitæ commune est plantis, brutis, & hominibus. Viuens vitæ intentionali est principium cognoscitui, & appetitui, quod genus vitæ conuenit omnibus animalibus, Angelis, & Deo. Ex quibus infert plantas tantum viuere vitæ physicæ: animalia omnia viuere vitæ physicæ & intentionali: Angelos, & Deum vitæ tantum intentionali. Affirmat insuper vitæ intentionali, & vitæ physicæ nullum dari conceptum communem: sed nomen vitæ æquiuocum esse respectu vitæ intentionalis, & physicæ. Huius sententiæ nullum potest excogitari fundamentum, præter impugnationem aliarum, quas hucusque tradidit Doctores, & cuiusvis quæ conceptum aliquem assignet communem vitæ physicæ, & intentionali. Quapropter satis impugnatum iri illius auctorem existimo, si conceptum vtriusque vitæ communem assignemus, & illius argumentis satisfaciamus, quod me facile facturum non despero.

Recentiores alij duplex viuens agnoscunt, quoddam animaticum; cuius vita operatur dependenter à materia, talis est vita plantarum, brutorum, & hominis: quia anima rationalis, licet in statu separationis independentem à materia operetur; dum tamen est vnita corpori dependenter à materia operatur. Aliud est viuens non animaticum, seu abstrahens à materia huiusmodi sunt Angelus, & Deus, imò & anima rationalis, quatenus in statu separationis independentem à materia operatur, potest hoc genere vitæ donari. Vtrumque viuens sic definit: *Viuens animaticum est, quod in suo statu naturali constitutum operatur immanenter cum dependentia à materiali deorganizatione.* Viuens autem abstrahens à materia est, *quod independentem à materiali deorganizatione immanenter se exercet, conuertendo se formaliter ad obiecta.* Ne tempus infumamus in explicando exercitio conuersionis ad obiecta: ad mentem huius recentioris, & iuxta verba præcedentis definitionis potest hoc viuens abstrahens à materia definiri, *quod independentem à deorganizatione accidentalit est potens cognoscere, & appetere.* In priori definitione viuens animatici addidit particulam illam *in statu naturali*, ut excluderet à ratione actionis vitalis productionem caloris, quam anima immanenter producit dependenter à deorganizatione accidentalit; quia illum producit dependenter ab vnione, quæ deorganizationem exigit. Non ego particulam hanc ex hoc capite in definitione ponerem, anima enim etsi vnionem petat ad producendum calorem in subiecto, quod informat; non deorganizationem immediatè ad ipsam actionem productiuam caloris exposcit; sed tantum mediare, ex quo titulo poterat productio caloris ab anima procedens excludi à ratione vitalis; quæ posset in exigentia deorganizationis immediatè ad ipsam requiritæ constitui. Posset etiam hæc actio vitalis non recentiori, quia illius terminus immanenter produci non petit.

Expendo in primis, quid recentiores in hac noua sententia inuenierint:

inuenerint. Viuens animaticum vocant, animam, quæ est forma viuentis; & pro hoc viuenti definitionem animæ, paucis mutatis, quæ immutata possent permanere, nobis exhibent, quam per virtutem operandi immanenter dependenter à deorganizatione tradunt, per quam virtutem definitur anima cum dicitur: *Actus corporis physici, & organici potentia vitam habentis*. Vnum erat in hac re difficile, videlicet conceptum commune, Animæ, Angelis, & Deo inuenire; hac difficultate non premuntur aserentes talem conceptum non dari: quo negato difficile non est viuens non animaticum, quod ipsi vocant abstractum à materia definire per principium cognitionis, & volitionis. Neque in hac sententia aliud speciale inuenio, si diligenter euoluatur, licet specie tenus nouitatis splendore appareat illustrata. Peccat insuper hæc opinio, quia difficultati succumbit, & conceptum non inuenisse fateatur, quem assignari totum est huius difficultatis negotium.

§. II.

Duplex sententia reuocatur.

6 **C**ommunis Thomistarum opinio asserit, viuentia à non viuentibus distingui, ex eo quod hæc non habent virtutem se mouendi ab intrinseco; illa verò hac virtute gaudent. Ex qua differentia viuens definitur: *Illud quod ab intrinseco se mouet*. Hanc definitionem reiciunt communiter Doctores, quia grauius, & leuius à principio intrinseco virtutem habent se mouendi; & anima à principio intrinseco suas passiones producit. Respondent Thomistæ, grauius, & leuius, & animam per productionem suarum passionum se mouere in virtute generantis. Cur autem grauius, & leuius per motum localem, & anima per suarum passionum productionem, & non per productionem aliarum operationum virtute generantis moueantur, ipsi non explicant. Quod si explicationem habeat, quam tetigi Punct. 1. n. 12. neque definitione pertingitur, neque adeo est nota omnibus ut illi parcere possimus, vix enim reperitur aliquis qui explicet, quid sit operari in virtute generantis; & ferè omnes ex hoc capite definitionem hanc reiciunt.

7 **M**elius forsitan diceretur, motum grauium, & leuium, & actionem productiuam passionum, non esse immanentes ratione terminorum, & hac ratione non esse vitales: terminum productum per motum grauium, & leuium non petere immanenter produci facile suadet, quia præsentia acquisita motu naturali corporis grauis, vel leuis per actionem immanentem producta, potuit produci per actionem transeuntem à quolibet alio agenti. Difficilius est probare passiones viuentis non petere immanenter produci: potest tamen ad probandum fundamentum desumi ex passionibus aliis, v.g. frigiditatis aquæ, & caloris ignis; quæ ab aliis agentibus producuntur, saltem in gradibus remissis. Quod probat adhuc in gradibus intensis ipsas immanentiam suæ productionis non exigere: quia frigiditas & calor in quocunque gradu sunt eiusdem rationis. Si dicas non licere inferri passionem animæ non exigere productionem immanentem, ex eo quod passio aquæ illam non exigit: sicut non inferitur augmentationem viuentis non exigere immanentiam, quia illam non exigit augmentatio aquæ. Resp. disparem esse rationem: quia augmentatio aquæ, & augmentatio viuentis diuerso modo sunt, vna per intus summationem, alia per iuxta positionem. Productio autem passionum in vtraque substantia eodem modo efficitur.

8 **N**on placet hæc sententia, quia cum nunquam viderimus intellectum hominis productum fuisse ab alio distincto ab ipsa anima, cuius est passio, absque fundamento dicemus ex se esse indifferentem, ut producatur à quocunque alio agenti extrinseco. Calor autem, & frigiditas sæpe videmus à multiplici produci agente: & ideo rectè illis immanentiam exigentiam negamus. Et sicut non licet inferre: calor, qui est passio ignis, naturaliter producitur in extraneo subiecto ab agenti extrinseco: ergo intellectus, qui est passio hominis potest naturaliter produci in extraneo subiecto ab agenti extrinseco: ita non licet inferre: calor qui est passio ignis non petit immanenter produci: ergo neque intellectus, qui est passio hominis, hanc immanentem productionem exposcit. Item non repugnat intellectus per seipsum dependens ab anima, cuius productio secundum identificata ratione termini immanens esset, & tamen non esset vitalis: ergo vitalitas actionis non consistit in immanentia ratione termini.

Ut occurrant argumento, quod ex potentiarum productione petitur, alij sic viuens definiunt: *quod in sua naturali dispositione constitutum ab intrinseco potest operari aliam per se, & ex conceptu suo immanentem*. Per illam particulam in sua naturali dispositione constitutum, excludunt à ratione vitalitatis passionum productionem: per quam viuens in sua naturali dispositione constituitur. Motus grauium & leuium excluditur per eandem particulam: quia illa in suo statu naturali constituta, rursus non mouentur. Excluditur etiam per illam particulam, *actum ex conceptu suo immanentem*: quia motus localis, quem producunt grauius, & leuius à seipsis, potest etiam produci in ipsis ab alio extrinseco agenti. Hanc definitionem impugnant recentiores: quia ex illa sequitur, non magis esse vitalem actionem nutritiuam viuentium, quam ignis aggenerationem: quia terminus productus per nutritionem ex se non est determinatus, ut producatur immanenter: neque hanc immanentiam exigit ex natura sua, ut patet in generatione, in qua producitur eadem pars formæ, quæ posset per nutritionem produci: illa, quæ modò per nutritionem produci potuit in prima viuentis generatione produci.

Respondent alij: terminum nutritionis potuisse transeuntem produci per generationem respicientem illum diuerso modo, ac illum respicit nutritio: quia generatio fit per commixtionem femininum, & nutritio per intus summationem. Ex quibus modis diuersis, quibus idem terminus producitur, actio essentialiter est diuersa: & vna transeuntis, alia essentialiter immanens. Non omnino acquiesco huius solutioni: quia hic diuersus modus producendi effectus, neque se tenet ex parte principij, neque ex parte termini, neque ex parte actionis; sed tantum est diuersa applicatio materię, seu diuersus modus, quo applicatur materia, ut idem principium nutritiuum, quod est generatiuum eiusdem termini, producat per nutritionem terminum, quem per generationem producere poterat. Hæc autem diuersa determinatio potentie sufficiens non videtur, ut actio sit diuersa sicuti in motu locali in communi sententia, quam ut veram doceamus, motus viuentis ex cognitione procedens, & à volitione imperatus, specie non distinguitur à motu naturaliter producto à principio eiusdem speciei, imò idem numero motus, qui productus est modo cognitione directus, & volitione imperatus, potuit absque ulla cognitione à viuenti procedere: ergo eadem est saltem in specie productio respiciens hunc terminum, ad quam agens determinatur per applicationem materię intus summam, qui potuit procedere ab agenti determinato per applicationem feminis.

Melius existimo posse responderi: actionem nutritiuam ratione termini esse immanentem: quia terminus est non petat absolute immanenter produci, quia non petit vniri composito, seu parti præexistenti: petit tamen immanenter seu per actionem immanentem vniri ex suppositione, quod sit vnendus alij extremo præexistenti: & insuper petit, ex suppositione quod terminus ille solus producatur, vniri præexistenti extremo: quia absolute siue solus per nutritionem, siue cum aliis comparibus per generationem producatur, petit esse illis vnitum: ac proinde semper petit produci vnitum illis, siue simul cum illo productis per eandem actionem transeuntem, siue vnitum produci per actionem necessariò immanentem extremo iam prius productum per aliam actionem, siue immanentem, siue transeuntem. Hac ratione actio nutritiua immanens est ratione termini: quod non habent aliæ actiones, quibus augentur non viuentia. An verò hæc immanentia actioni sit essentialis necne, dicam §. 4. posteaquam propriam explicauero sententiam.

Contra hanc solutionem sic insurgunt recentiores: ignis ex suppositione, quod sit vnendus alij igni, petit vniri principio, à quo producitur: & ex suppositione quod producatur in minori minimo petit vniri alij igni: ergo eadem ratione est immanens ratione termini augmentatio ignis, & augmentatio equi: ergo vel vtraque, vel neutra est vitalis. Resp. dato ignem posse produci in minori minimo: quod in mea sententia, quæ minimum non assignat viuentibus, locum non habet, partem minorè minimo requisito ad conseruationem ignis vnendam esse alij igni; non tamen exigere procedere ab igne, cui est vnenda, sed ex se posse produci tantum ab igni 4, & vniri igni 2: quod si semper procedat ab igne, cui vnitur, non est, quia id exigit ex natura